

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Тарас ФЕЩУК**, 1987 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2009 році ПВНЗ «Київський бізнес-інститут» при Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут» і отримав повну вищу освіту за спеціальністю – «Менеджмент організацій» та здобув кваліфікацію менеджер-економіст.

У 2022 році був зарахований до аспірантури ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» за спеціальністю 052 – Політологія.

Виконав акредитовану освітньо-наукову програму з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 052 – Політологія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом № 20-ОД Вченої ради ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни, Полтавської обл.) від 30.01.2026 року (протокол №7), у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – **Антон БАДЕРА**, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політології і міжнародних відносин ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Рецензентів –

Олени МЕЖЕНСЬКОЇ, кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політології і міжнародних відносин, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»;

Вікторії МЕДВЕДСЬКОЇ, кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри політології і міжнародних відносин, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Офіційних опонентів –

Тетяни ЛЯШЕНКО, доктора політичних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу політичних інститутів та процесів, Інститут політичних і етнополітичних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України;

Марата ЗАКІРОВА, доктора політичних наук, доцента, старшого наукового співробітника, завідувача відділу політологічного аналізу, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

на засіданні «25» березня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки Тарасу ФЕЩУКУ на підставі публічного захисту дисертації «Збройне насилля як фактор впливу на прийняття політичних рішень» за спеціальністю 052 – Політологія.

Дисертацію виконано в ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» (м. Лубни, Полтавської обл.), Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – **Світлана ВОВК**, доктор політичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису згідно вимог пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами).

Здобувач має 10 наукових публікацій, зокрема: 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 у співавторстві у періодичному виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 6 публікацій апробаційного характеру (матеріали конференцій та інші видання), серед них:

1. Svitlana Vovk, Denys Denyshchenko, Andrii Kokhanovskyi, Oleksandr Kabysh, **Taras Feshchuk** El lugar de la violencia armada en el espacio político: dimensiones micro, meso y macro

(Web of Science) *Interacción y Perspectiva Revista de Trabajo Social*. 2024. Vol. 14 Núm. 3. Pp.881-984. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.11206007>

2. **Фещук Т.** Особливості взаємодії еліт у виробленні політичних рішень в умовах війни. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2025. Вип 25. С 333-335. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v055.2025.50>

3. **Фещук Т.** Особливості вироблення і прийняття політичних рішень в умовах російсько-української війни. *Актуальні проблеми політики*. 2025, Вип. 75. С.198-202. DOI <https://doi.org/10.32782/app.v75.2025.27>

4. **Фещук Т.** Силовий чинник і архітектоніка політичного вибору: моделі формування рішень у воєнний час (український кейс 2019–2024). *Український політико-правовий дискурс*. 2026. Вип. 19. (ISSN: 3041-2110 online). DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18469363>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Тетяна ЛЯШЕНКО, доктор політичних наук, професор, провідний науковий співробітник відділу політичних інститутів та процесів, Інститут політичних і етнополітичних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України:

1. У дисертації простежується ґрунтовне опрацювання теоретичних підходів (зокрема системної теорії Девіда Істона, структурного реалізму Кеннета Волца, концепції обмеженої раціональності Герберта Саймона), однак їх інтеграція має переважно описовий характер. Бракує чіткої авторської моделі, яка б синтезувала зазначені теоретичні рамки в єдину аналітичну конструкцію з визначенням ієрархії чинників, механізмів їх взаємодії та операціоналізації для подальшого емпіричного аналізу, що відобразила б взаємозв'язки між внутрішніми та зовнішніми детермінантами політичних рішень у воєнний період.

2. У дисертації переконливо показано зростання ролі неформальних інституцій та організацій громадянського суспільства (зокрема фонду «Повернись живим») у механізмах кризового врядування, зокрема автор зазначає, що «громадсько-волонтерська та інтелектуальна еліта стала важливим суб'єктом впливу на процес ухвалення рішень, виконуючи функцію посередника між державою та суспільством» (стор. 144). Однак недостатньо критично осмислено довготривалі наслідки такої гібридизації управління. Потребує глибшого аналізу питання інституційної сталості, ризиків розмивання відповідальності та потенційного конфлікту між неформальними практиками і принципами демократичної підзвітності. Можливо варто було б розширити дослідження тезою про те, що неурядові організації стали важливим фактором збереження дисперсії влади під час війни.

3. У підрозділі 3.2. Когнітивний фронт війни: цифрові платформи та трансформація ухвалення політичних рішень дисертації обґрунтовується теза про перехід від цифрового впливу до «цифрового насилля» та його безпосередній вплив на раціональність політичних рішень. Водночас це поняття використовується переважно в аналітично-описовому сенсі без чіткого концептуального розмежування з категоріями «дезінформація», «інформаційні операції», «кібервплив» або «маніпуляція». Включення до дослідження типологізації цифрового насилля (за суб'єктами, інструментами, масштабом, наслідками) та визначення критеріїв дозволило б відмежувати його від інших форм інформаційного протиборства.

4. Дисертант переконливо демонструє роль цифрових платформ (зокрема Дія, E-DEM, Meta Platforms) у трансформації політичного циклу: «В умовах повномасштабної війни цифрові механізми участі одночасно виступають інструментами підтримки демократичної взаємодії та джерелом нових безпекових ризиків» (стор. 168). Проте вплив цих інструментів на конкретні управлінські рішення подано здебільшого на рівні логічних припущень і узагальнень. Відсутній системний аналіз причинно-наслідкових зв'язків між цифровою артикуляцією запитів (петиціями, консультаціями, онлайн-кампаніями) та фактичними змінами в державній політиці. Було б доцільно доповнити дослідження кейс-аналізом конкретних рішень або кількісними показниками (динаміка розгляду петицій, частка врахованих пропозицій, часові параметри реакції влади тощо). Це дозволило б посилити доказовість тверджень про трансформаційний вплив цифрових механізмів на систему публічного управління в умовах війни.

Марат ЗАКІРОВ, доктор політичних наук, професор, старший науковий співробітник, завідувач відділу політологічного аналізу, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського:

1. У другому розділі простежується тенденція до переважно нормативно-позитивної інтерпретації дисертантом централізації влади в умовах війни як функціонально необхідної та такої, що здебільшого є керованою через інституційні механізми координації (Офіс Президента, РНБО, Ставка Верховного Головнокомандувача). Водночас у роботі недостатньо критично проаналізовано ризики довготривалого послаблення механізмів політичної відповідальності, парламентського контролю та прозорості ухвалення рішень, які можуть закріпитися поза межами воєнного періоду. Зокрема, визнаючи послаблення системи стримувань і противаг та зростання неформалізованих управлінських практик, автор не розкриває системно їх вплив на якість демократії у середньо- та довгостроковій перспективі. Аналогічно, наголошуючи на ризиках пролонгації воєнної моделі управління, автор не пропонує чітких критеріїв та індикаторів її згортання. У підсумку переважає підхід, що трактує централізацію як тимчасову й контрольовану адаптацію, тоді як альтернативна аналітична перспектива могла б розглядати її як потенційне джерело інституційної деформації та «звикання до надзвичайності», що потребує глибшого емпіричного й порівняльного обґрунтування.

Яким чином, на Вашу думку, має бути інституційно забезпечене відновлення повноцінного парламентського контролю, підзвітності та прозорості ухвалення політичних рішень у післявоєнний період з урахуванням ризику «звикання до надзвичайності» та інституційної інерції воєнної моделі управління?

2. У третьому розділі дисертантом ґрунтовно розкрито роль політичних еліт та ключових акторів у процесі ухвалення рішень в умовах війни в межах акторного підходу та президентсько-централізованої моделі управління. Водночас аналіз недостатньо проблематизує можливі конфлікти інтересів та асиметрії впливу між окремими групами акторів. Підкреслюючи ефективність концентрації повноважень і міжелітної координації, автор обмежено розкриває ризики маргіналізації альтернативних позицій, звуження публічної дискусії та послаблення конкурентності політичного процесу. Дискусійність положення полягає в тому, що взаємодія еліт розглядається переважно як функціонально узгоджена система кризового управління, тоді як альтернативний підхід міг би акцентувати увагу на внутрішніх суперечностях, неформальних ієрархіях та потенціалі політичної монополізації.

Чи не має взаємодія еліт в умовах війни не лише координаційного, а й конфліктного характеру? Які емпіричні підстави дозволяють стверджувати, що міжелітна взаємодія не призводить до формування стійких неформальних ієрархій та монополізації процесу ухвалення рішень?

3. Вагому частину дисертаційного дослідження, зокрема підпункт 3.3, складає аналіз специфічних рис доби постправди, яке, за цілком слушним зауваженням дисертанта, вирізняється зростанням ваги емоційного компонента і поширенням символічних практик. З огляду на зазначене, а також на пропонування автором акторний підхід до формування політичних рішень, у дослідженні бажано було звернути увагу на більш детальний аналіз еволюції ролі особистісних якостей як вагомого чинника ефективності політичних акторів. Сучасний глобальний інформаційний простір розкриває нові можливості і суттєво розширює інструментарій політичної комунікації, що у свою чергу викликає трансформацію звичних моделей поведінки і певні зміни традицій міжнародної політики, зокрема зростання волонтаристських тенденцій.

В умовах медіатизації політики епохи постправди в яких аспектах прийняття політичних рішень на міжнародному рівні найбільш виразно виявляється вплив комунікаційних здібностей лідерів країн?

Також у роботі зустрічаються деякі технічні та стилістичні недоліки. Зокрема, на сторінці 48 у першому абзаці дублюються характеристики наслідків державного перевороту, та наведено помилкове посилання на статтю О. Полторакова. Крім того, у деяких посиланнях

на друковані джерела не вказані сторінки (сторінки дисертації: 43, 128, 152, 178). Щодо висвітлення впливу збройного насилля на прискорення політичної динаміки і результати діяльності політичних акторів доречним виглядає розширення емпіричної бази аналізу. Зокрема, бажано було конкретизувати аналіз ступеню і характеру кореляції наслідків Революції Гідності й агресії Російської Федерації у контексті визначення масштабів національного самоствердження та характеру еволюції системи державної влади у постреволюційний період та порівняти з наведеним у дослідженні аналізом періоду широкомасштабного вторгнення.

Олена МЕЖЕНЬСЬКА, рецензент, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології і міжнародних відносин, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. У роботі впроваджуються такі важливі, але складні для вимірювання поняття, як «структуротворче середовище», «мінімально достатня раціональність» та «цифрове насилля». Для підвищення емпіричної верифікації висновків бажано було б більш детально описати критерії та індикатори, за якими автор ідентифікує прояви цих феноменів у контексті українського політичного процесу 2022-2025 років. Це додало б методичній частині більшої конкретики.

2. Український кейс розглянуто глибоко та всебічно, що є безумовною силою роботи. Однак присутність стислого порівняльного аспекту (наприклад, з досвідом Ізраїлю, Хорватії або інших держав, що перебували в умовах тривалих збройних конфліктів) дозволила б чіткіше окреслити специфіку українського досвіду та виявити загальні закономірності функціонування політичних систем у воєнний час.

3. Дослідник ґрунтовно розглядає роль цифрових платформ і середовища постправди, однак доцільно було б ширше висвітлити нормативно-правовий аспект протидії інформаційним маніпуляціям та межі демократичного контролю над цифровими інструментами в умовах воєнного стану, що посилює прикладну складову дослідження.

Вікторія МЕДВЕДСЬКА, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології і міжнародних відносин, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»:

1. Емпірична база дослідження цілком виправдано та справедливо сфокусована на українському воєнно-політичному досвіді, який наразі є безпрецедентним кейсом для вивчення механізмів державного управління в умовах екзистенційної загрози. Проте, з огляду сучасної політичної транзитології та компаративістики, для підтвердження прогностичної валідності та універсальності запропонованої концептуальної моделі «мінімально достатньої раціональності», було б доцільно суттєво розширити порівняльний контекст. Залучення релевантних кейсів інших демократичних держав, що стикалися з масштабними збройними конфліктами чи перманентними асиметричними загрозами дозволило б здійснити кроснаціональну верифікацію висновків. Зокрема, такий компаративний підхід дав би змогу проаналізувати як саме відмінності в інституційному дизайні та політичній культурі впливають на глибину сек'юритизації, темпи ухвалення рішень та межі звуження публічної деліберативності.

2. Крім того, у третьому розділі автор акцентує на проблематиці обмеженого розвитку деліберативних практик цифрової участі в українському політичному середовищі. З метою розширення наукової дискусії та підвищення рефлексивності дисертаційного дослідження доцільно поглибити розуміння віртуалізації деліберативного діалогу в сучасному демократичному українському процесі як одному із інструментів впливу на логіку, процедурні параметри та результати прийняття політичних рішень в контексті російсько-української війни.

3. Зважаючи на те, що матеріали дисертаційного дослідження пропонуються для використання в діяльності органів державної влади, висновки виграли б від наявності більш прикладних алгоритмів щодо запобігання надмірному виконавчому домінуванню та збереження прозорості управлінських рішень без шкоди для безпекових пріоритетів.

Результати відкритого голосування:
«За» 5 членів ради.
«Проти» немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада ID 11925 присуджує Тарасу ФЕЦУКУ ступінь доктора філософії з галузі знань 05 – Соціальні та поведінкові науки, за спеціальністю 052 – Політологія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої вченої ради ~~Бадер~~ Антоп БАДЕР

Сидіше завідую

Олена КАРАМАН

